"הַשַׁרְח הַחַלַבִּי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר דברים

פרשת וילך

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005

לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ:
שישי
יא כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר ס
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא־נִפְלֵאת
הִוא מִמְּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא:
יב לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי
יַעֲלֶה־לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ
לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה:
יג וְלֹא־מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא לֵאמֹר
מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם
וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ
יד וְנַעֲשֶׂנָּה: כִּי־קָרוֹב אֵלֶיךָ
הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ
שביעי ומפטיר (רביעי)
לַעֲשֹׂתוֹ:
טו רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם
אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב וְאֶת־
טז הַמָּוֶת וְאֶת־הָרָע: אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו
וְחָיִיתָ וְרָבִיתָ וּבֵרַכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־
יז שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וְאִם־יִפְנֶה
לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע וְנִדַּחְתָּ
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
יח וַעֲבַדְתָּם: הִגַּדְתִּי לָכֶם הַיּוֹם
כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן לֹא־תַאֲרִיכֻן
יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה
עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבוֹא שָׁמָּה
יט לְרִשְׁתָּהּ: הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ
הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ
הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים
לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ:
כ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה־בוֹ כִּי
הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת
עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם:

וילך
לא א וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים
ב הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד
לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה אָמַר
אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן
ג הַזֶּה: יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא | עֹבֵר
לְפָנֶיךָ הוּא־יַשְׁמִיד אֶת־הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם
יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר
שני
ד* דִּבֶּר יְהוָה: וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג
מַלְכֵי הָאֱמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר
ה הִשְׁמִיד אֹתָם: וּנְתָנָם יְהוָה
לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל־
הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם:
ו חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל־תִּירְאוּ וְאַל־
תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי | יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא
יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ:
שלישי (חמישי)
ז* וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ
וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל
חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־
הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם
ח וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם: וַיהוָה
הוּא | הַהֹלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה
עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ לֹא
ט תִירָא וְלֹא תֵחָת: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה
אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ
אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְאֶל־
רביעי
י כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְצַו מֹשֶׁה
אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ | שֶׁבַע שָׁנִים
בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג
יא הַסֻּכּוֹת: בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל
לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא
אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־
יב יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם: הַקְהֵל
אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים
וְהַטַּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ
וְיָרְאוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־
יג דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וּבְנֵיהֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלָמְדוּ
לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־
הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים

ופי גֿמיע נפסך: 11. **כי** – אין אלוצייה האדי אלדי אנא מוציך אליום לם נכֿאפית היא מינאך ולם בעידיה היא: 12. **לא** – לם פיל סמא היא קאיילא מינו יטלע לינא ליסמא ויאכֿדהא לינא ויסמענא ליהא ונצנעהא: 13. **ולא** – ולם מן קאטיע אלבחר היא קאיילא מינו יפוות לינא אלא קאטיע אלבחר ויאכֿדהא לינא ויסמענא ליהא ונצנעהא: 14. **כי** – אין קריב אליך אלכלם גֿדא פי תימך ופי קלבך לתצנעו: 15. **ראה** – נצֿור גֿעלת קידמך אליום אלא אלחייא ואלא אלחסין ואלא אלמות ואלא אלרדי: 16. **אשר** – אלדי אנא מוציך אליום לתחיב אלא אללה אלהך לתמצֿי פי אטראייקו ולתחפץֿ אוצייאתו ורסומתו ואחכמו ותעיש ותכתר ויברכך אללה אלהך פיל ארץֿ אלדי אנתא גֿאייה תם לתוורתהא: 17. **ואם** – ואנכאן ילתיפית קלבך ולם תסמע ותתוה ותסגֿוד למעבודת אלאגֿנבייה ותעבדהון: 18. **הגדתי** – כֿברת ליכון אליום אין הלך תהלכו לם תטוולו אייאם עלא אלארץֿ אלדי אנתא פאיית אלא אלשט לתיגֿי תם לתוורתהא: 19. **העידותי** – שהדת פיכון אליום אלא אלסמא ואלא אלארץֿ אלחייא ואלמות גֿעלת קידמך אלברכיה ואלתשתימיה ותסתכֿיר פיל חייא לאגֿל תעיש אנתא ונסלך: 20. **לאהבה** – לתחיב אלא אללה אלהך לתסמע פי צוטו ולתלזק פי טעתו אין הוא חייתך וטולית איימך לתגֿלוס עלא אלארץֿ אלדי חלף אללה לאבתך לאברהים ליצחק וליעקוב ליעטי ליהון:

לא

וילך 1. **וילך** – ומיצֿי מוסה וכלם אלא אלכאלם הדולי אלא גֿמיע ישראיל: 2. **ויאמר** – וקאל אליהון איבין מייה ועשרין סניה אנא אליום לם אגֿציר עאד לאכֿרוגֿ וליאגֿי ואללה קאל אליי לם תפות אלא אלשט האדא: 3. **ה׳** – אללה אלהך הוא פאיית קידמך הוא יפני אלא אלשיעוב הדולי מן קידמך ותוורתהון יהושע הוא פאיית קידמך כאלדי כלם אללה: 4. **ועשה** – ויצנע אללה ליהון כאלדי ציניע לסיחון ולעוג צולטין אלאמורי ולארצֿהון אלדי פנא ליהון: 5. **ונתנם** – ויסלמהון אללה קדמכון ותצנעו ליהון כי גֿמיע אלוצייה אלדי ואצית ליכון: 6. **חזקו** – אתקוו ותאייארדו לא תכֿאפו ולא תנכסרו מן קדמהון אין אללה אלהך הוא מאצֿי מעך לם ירכֿיך ולם יתרכך: 7. **ויקרא** – ונדא מוסה ליהושע וקאל אליה לחצֿרית גֿמיע ישראיל תקווא ותאייד אין אנתא תיגֿי אלא אלקום האדא אלא אלארץֿ אלדי חלף אללה לאבתהון ליעטי ליהון ואנתה תוורתהא ליהון: 8. **וה׳** – ואללה הוא מאצֿי קידמך הוא יכון מעך לם ירכֿיך ולם יתרכך לם תכֿאף ולם תפזע: 9. **ויכתב** – וכתב מוסה אלא אלשריעא האדי ועטהא אלא אלכֿדאם בנין לוי אלחמלין אלא סנדוק אחד אללה ואלא גֿמיע כֿתייארית ישראיל: 10. **ויצו** – ווצא מוסה ליהון קאיילא מן חיד סבע סנין פי מיעאד סנת תסייבא פי עיד אלמצֿלאת: 11. **בבוא** – פי מגֿי גֿמיע ישראיל לינצֿור אלא קדאם אללה אלהך פי מכאן אלדי יסתכֿיר תקרא אלא אלשריעא האדי קבל גֿמיע ישראיל פי חצֿרתהון: 12. **הקהל** – גֿאוויק אלא אלקום אלארגֿאל ואלנסוואן ואלטיפיל וגֿאריבך אלדי פי קורך לאגֿל יסמעו ולאגֿל יתעלמו ויכֿפו מן אללה אלהכון ויחפצֿו ליצנעו אלא גֿמיע כלאם אלשריעא האדי: 13. **ובניהם** – ובנינהון אלדי לם

עמאווית – עיוורון לבך ועיוורון וכו׳. 20. **ולדבקה בו** – ולדבוק ביראתו, וכן **בד**, כת״א (לדחלתיה).

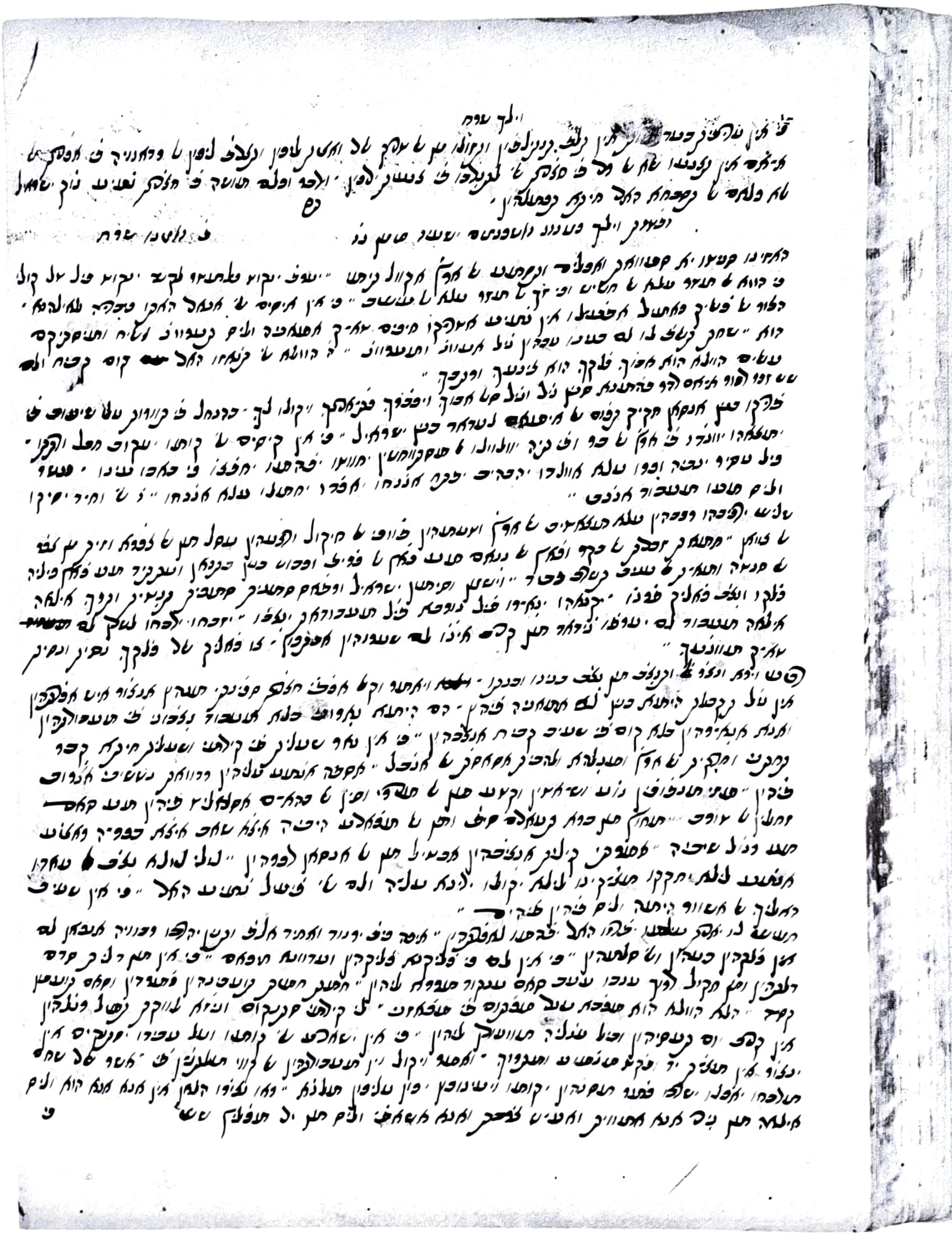
לא

3. **ישמיד** – וכן **בד**. ג: יהליך, יפני – נרדפים. 5. **ונתנם** – ומסרם, וכן **ב**. ד: וגֿעלהון – ונתנם. 6. **חזקו ואמצו** – וכן **בד**. ג: חזקו – אשתדו, אתקוו. ואמצו – ואתמכנו, ואתקוו – כולם נרדפים. **תערצו** – תישברו, וכן **בגד**, כת״א (ולא תתברון). 8. **תחת** – תפחד. **בד**: תנכסיר – תישבר, כת״א (תתבר). ג: תנקיטיע – תוזנח. 10. **במעד** – וכן **בד**. ג: פי מיעאד, פי ווקת – הראשון כיתר התרגומים והשני מילה נרדפת: בזמן. **השמטה** – וכן **ב**, ובצורה אחרת של השם ד: אל תסוייבא. ג מביא שני תרגומים נרדפים: תסייב, תרך – הראשון כיתר התרגומים והשני נרדף. **בחג הסכות** – וכן **ב**, בצורה אחרת של השם: פי עיד אלמצֿאל. ד מתרגם את חג בשורש ערבי דומה, כרס״ג: פי חגֿ אלמצֿל. 13. **חיים** – וכן **ב**. ד: עאיישין – נרדפים.

ואעידה בם את השמים ואת הארץ כי ידעתי
אחרי מותי כי השחת תשחתון וסרתם מן
הדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה
באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני יהוה
להכעיסו במעשה ידיכם׃ וידבר משה באזני כל
קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם׃

האזינו השמים ואדברה   ותשמע הארץ אמרי פי׃
יערף כמטר לקחי   תזל כטל אמרתי
כשעירם עלי דשא   וכרביבים עלי עשב׃
כי שם יהוה אקרא   הבו גדל לאלהינו׃
הצור תמים פעלו   כי כל דרכיו משפט
אל אמונה ואין עול   צדיק וישר הוא׃
שחת לו לא בניו מומם   דור עקש ופתלתל׃
הליהוה תגמלו זאת   עם נבל ולא חכם
הלוא הוא אביך קנך   הוא עשך ויכננך׃
זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר   שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך׃
בהנחל עליון גוים   בהפרידו בני אדם
יצב גבלת עמים   למספר בני ישראל׃
כי חלק יהוה עמו   יעקב חבל נחלתו׃
ימצאהו בארץ מדבר   ובתהו ילל ישמן
יסבבנהו יבוננהו   יצרנהו כאישון עינו׃
כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף   יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו׃
יהוה בדד ינחנו   ואין עמו אל נכר׃
ירכבהו על במותי ארץ   ויאכל תנובת שדי
וינקהו דבש מסלע   ושמן מחלמיש צור׃
חמאת בקר וחלב צאן   עם חלב כרים ואילים
בני בשן ועתודים   עם חלב כליות חטה

"שירת האזינו" מ"כתר ארם-צובא"

"שירת האזינו" מן השרח החלבי לתורה (כתב יד אבישור)

* את-הירדן שמה לרשתה:

חמישי (שישי)

יד ויאמר יהוה אל-משה הן
קרבו ימיך למות קרא את-
יהושע והתיצבו באהל מועד
ואצונו וילך משה ויהושע
טו ויתיצבו באהל מועד: וירא
יהוה באהל בעמוד ענן ויעמד
עמוד הענן על-פתח האהל:
טז ויאמר יהוה אל-משה הנך
שכב עם-אבתיך וקם העם
הזה וזנה | אחרי | אלהי נכר-
הארץ אשר הוא בא-שמה
בקרבו ועזבני והפר את-בריתי
יז אשר כרתי אתו: וחרה אפי
בו ביום-ההוא ועזבתים
והסתרתי פני מהם והיה
לאכל ומצאהו רעות רבות
וצרות ואמר ביום ההוא
הלא על כי-אין אלהי בקרבי
יח מצאוני הרעות האלה: ואנכי
הסתר אסתיר פני ביום ההוא
על כל-הרעה אשר עשה
כי פנה אל-אלהים אחרים:
יט ועתה כתבו לכם את-השירה
הזאת ולמדה את-בני-ישראל
שימה בפיהם למען תהיה-
שישי (שביעי)
לי השירה הזאת לעד
כ בבני ישראל: כי-אביאנו
אל-האדמה | אשר-נשבעתי
לאבתיו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל-אלהים אחרים
כא ועבדום ונאצוני והפר את-בריתי: והיה כי-תמצאן אתו רעות רבות
וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו כי
ידעתי את-יצרו אשר הוא עשה היום בטרם אביאנו אל-הארץ אשר
כב נשבעתי: ויכתב משה את-השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את-בני
כג ישראל: ויצו את-יהושע בן-נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את-
כד בני ישראל אל-הארץ אשר-נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך: ויהי |
שביעי
כה ככלות משה לכתב את-דברי התורה-הזאת על-ספר עד תמם: ויצו
כו משה את-הלוים נשאי ארון ברית-יהוה לאמר: לקח את ספר התורה
כז הזה ושמתם אתו מצד ארון ברית-יהוה אלהיכם והיה-שם בך לעד: כי
אנכי ידעתי את-מריך ואת-ערפך הקשה הן בעודני חי עמכם היום
מפטיר
כח ממרים היתם עם-יהוה ואף כי-אחרי מותי: הקהילו אלי את-כל-זקני
שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה
כט ואעידה בם את-השמים ואת-הארץ: כי ידעתי
אחרי מותי כי-השחת תשחתון וסרתם מן-
הדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה
באחרית הימים כי-תעשו את-הרע בעיני יהוה
ל להכעיסו במעשה ידיכם: וידבר משה באזני כל-
קהל ישראל את-דברי השירה הזאת עד תמם:

האזינו

לב א האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי-פי: ס
ב יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי
כשעירם עלי-דשא וכרביבים עלי-עשב:
ג כי שם יהוה אקרא הבו גדל לאלהינו:
ד* הצור תמים פעלו כי כל-דרכיו משפט
אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא:
ה שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל:
ו ה ליהוה תגמלו-זאת עם נבל ולא חכם
הלוא-הוא אביך קנך הוא עשך ויכננך:
שני
ז* זכר ימות עולם בינו שנות דר-ודר

יערפו יסמעו ויתעלמו ליכאף מן אללה אלהכון טול אלאייאם אלדי אינתו טייבין עלא אלארץ׳ אלדי אינתו פאיתין אלא אלשט תם לתוורתוהא:

14. **ויאמר** – וקאל אללה אלא מוסה הוודא קרבו איימך לתמות נאדי אלא יהושע ונתצבו פי כֿימית מיעאד ואווצי ומיצ׳י מוסה ויהושע ונתצבו פי כֿימית מיעאד: 15. **וירא** – ותגֿלא אללה פילכֿימיה פי עמוד גמאם ווקיף עמוד גמאם עלא באב אלכֿימיה: 16. **ויאמר** – וקאל אללה אלא מוסה הוודך מטגֿיע מע אבתך ויקום אלקום האדא וינדגי ורא מעבודאת אגֿנבית אלארץ׳ אלדי הוא גֿאייה תם פי מבינו ויתרכני ויבאטיל אלא אחדי אלדי קטעת מעו: 17. **וחרה** – וישתד גצ׳בי פי פי דאליך אליום ואתרכהון ואכֿפי חצ׳רתי מנהון ויכון לל אכל ויווגֿדו רדייאת אכתאר וצ׳יקאת ויקול פי דאליך אליום הוולא עלא אין ליס סכֿינית אלאהי פי מביני ווגֿדוני רדוואת הדולי: 18. **ואנכי** – ואנא כֿפי אכֿפי סכֿינתי פי דאליך אליום על גֿמיע רדאוויה אלדי ציניע אין לתפאת אלא מעבודאת אלאגֿנבייה: 19. **ועתה** – והלאן כתיבו ליכון אלא אלתסבחא האדי ועלמהא אלא בנין ישראיל גֿעלהא פי תמהון לאגֿל תכון לי תסיבחא האדי לישאהיד פי בנין ישראיל: 20. **כי** – אין אגֿיבו אלא אלארץ׳ אלדי חלפת לאבתו נקט חליב ועסל ויאכול וישבע ויסמן וילתיפית אלא מעבודאת אגֿנבייה ויעבדוהון ויגצ׳בוני ויבטיל אלא אחדי: 21. **והיה** – ויכון אין יווגֿדו אלו רדייאת כתאר וצ׳יקאת ותגֿוויב אלתסבחא האדי קדאמו לשאהיד אין לם תנ[ת]סא מן תים נסלו אין עריפית אלא מגירו אלדי הוא צאניע אליום קבל מא אגֿיבו אלא אלארץ׳ אלדי חלפת: 22. **ויכתב** – וכתב מוסה אלא אלתסבחא האדי פי דאליך אליום ועלמהא אלא בנין ישראיל: 23. **ויצו** – ווצא אלא יהושע איבין נון וקאל קווא ותקווא אין אנתא תגֿיב אלא בנין ישראיל אלא אלארץ׳ אלדי חלפת ליהון ואנא אכון מעך: 24. **ויהי** – וכאן כיתכימול מוסה ליכתוב אלא כלאם אלשריעא האדי עלא אלכותאב חיתא תכמלהון: 25. **ויצו** – ווצא מוסה אלא לויין חמלין צנדוק אחד אללה קאיילא: 26. **לקוח** – כֿוד אלא כותאב שריעא האדי ותגֿעלו אלו מן גֿנאב צנדוק אחד אללה אלהכון ויכון תם פיך לשאהיד: 27. **כי** – אין אנא עריפית אלא תכֿולפך ואלא רקבתך אלסעביה הוודא פי עאדי עאייש מעכון אליום מכֿלפין כינתו קדאם אללה ואיצ׳ה אין בעד מאמות: 28. **הקהילו** – תגֿאווקו אליי אלא גֿמיע כֿתייארית אסבאטכון וערפכון ואכלים פי חצ׳רתהון אלא אלכלאם הדולי ואשהיד פיהון אלא אלסמא ואלא אלארץ׳: 29. **כי** – אין עריפית בעד מותי אין תלף תנתילפון ותזולו מן אלטריק אלדי ואצית ליכון ותצדיף ליכון אלרדאוויה פי אכֿרית אלאייאם אין תצנעו אלא אלרדי פי חצ׳רית אללה לתגדבו פי צנעית ידיכון: 30. **וידבר** – וכלם מושה פי חצ׳רית גֿמיע גֿוק ישראיל אלא כלאם אלתסבחא האדי חיתא תכמלהון:

לב

האזינו

1. **האזינו** – סניטו יא סמוואת ואכלים ותסמע אלארץ׳ אקוול תימי: 2. **יערף** – ינקוט כלמטר לקשי ינקוט כיל טל קולי כי הווא אלמטר עלא אלחשיש וכי זך אלמטר עלא אלעישיב: 3. **כי** – אין איסים אללה אנאדי האתו כיברייה לאילהנא: 4. **הצור** – אלכֿאליק כאמיל אפעיילו אין גֿמיע אטרייקו חיכים טאייק אמאניה וליס תערווגֿ צאליח ומיסתיקם הוא: 5. **שחת** – תאלף לו לם בנינו עבהון גֿיל אעווגֿ ומערווגֿ: 6. **ה׳** – הוולא אללה תגֿאזו האדי {עם} קום קביח ולם עאלים הוולא הוא אבוך כֿלקך הוא צינעך ורתבך: 7. **זכר** – דכור אייאם דהר פהמנא סנין גֿיל וגֿיל

14. **ואצונו** – וכן **כד**. ג: ואחרזו רוצה לומר אשטרו – ואזהירנו, רוצה לומר אזרזנו, אעשנו פיקח. וראה רש״י: ואזרזנו. 15. **וירא** – והתגלה – וכן **כד**, כת״א (ואתגלי). 16. **ועזבני** – וכן ד. **ב** ויתרוך טעתי – ויעזוב יראתי או תורתי, בדומה לת״א (וישבקון דחלתי). **והפר** – וכן **כד**. ג: ויבטיל, ויפסיק – נרדפים. 17. **לאכל** – וכן ד: לל מאכל. **ב**: לילפנא – להשמדה. **וצרות** – וכן **ב**. ד: ושדאייד – נרדפים. **אלהי** – שכינת אלוהיי, ובדומה לו ד: נור אלאהי. **ב**: אילהי. 18. **אסתיר פני** – ואסתיר כבודי, וכן **כד**. ג: ואכֿפי נורי, חצ׳רתי – ואסתיר שכינתי, כבודי. 20. **ודשן** – וישמן, וכן **כד**. ג: ויבטר, ויסמן – ויתפנק, וישמן. **ונאצוני** – ויכעיסוני, וכן **בגד**, כת״א (ירגזון קדמי). 21. **וענתה** – ותשוב, וכן **ב**. **גד**: ותשהד – ותעיד. 23. **חזק ואמץ** – תרגם בפועל אחד בשתי צורות, שלא כמו שתרגם לעיל בפסוק 6. **כד**: איתקווא ותאייאד. 27. **מריך** – בדומה לו **כד**: כֿולפך. ג: עצייך, אכֿתלאפך – נרדפים. **ואת ערפך הקשה** – תרגום מילולי, וכן **ב**. ג: תמאנאך אליאבס – מריך היבש, הקשה. על המילה, ראה מחיט אלמחיט, עמ׳ 836. ד: עונצלך אלצעב – שרירות לבך הקשה. על המילה, ראה דוזי, עמ׳ 181.

לב

1. **האזינו** – סניטו = אנצתו, בתרגום רס״ג: ינצת. סניטו – צורה להגית של המילה שחל בה חילוף צ/ס, שיכול אותיות סנ/נצ וחילוף ט/ת. על תופעות אלה בלהג הערבי החלבי, ראה במבוא. 2. **לקחי** – דיבורי. על לקש, ראה בהערה לדברים כח 37 – לשנינה. **כד**: שרעתי – תורתי. ג: כֿטאבי או אמור אלמועריפיה, שַׁרִיעְתִי – נאומי או העניינים הידועים, תורתי. **תזל** – תרגם כשם שתרגם את יערף, וכן **ב**. **תזל**: ינקוט, אך **ב**: **יערוף** – יהטול. ד: תהאטיל. ג: תהטול, תסכוב – נרדפים. **כשעירם** – כרוח גשם, כת״א (כרוח מטרא). **בגד**: כלזוואביע – כסערה. שלושת התרגומים הסוריים תרגמו על פי רש״י, המבסס את דבריו על ת״א: לשון רוח סערה, כתרגומו, רוחי מטרא. תרגומנו תרגם מילולית את ת״א. **וכרביבים** – כמטרות עוז, וכן **ב**. ג: וכאלרשאש ר״ל רש ברוש ר״ל מטר כביר ורש״י פי׳ ע״ש (על שם) שיורה כחץ נק(רא) רביב כמו רובה קשת בע״ק דרארי ר״ל מתל דרית אלחלוב – כמטר הניתז, רוצה לומר מתיז, רוצה לומר מטר רב ורש״י... בע״ק (בערבית קדומה) דרארי רוצה לומר כמו מטר הברד. ד: כלנוקט – כטיפות. 3. **גדל** – **כד**: עוצ׳מיה. ג: **הבו גדל**: תעצ׳ים – נרדפים. 4. **הצור** – הבורא, וכן **כד**. ג: אלקווי, אלכֿאליק – החזק, הבורא. **אמונה** – וכן **ב**. ד: חק – צדק. 5. **שחת לו** – וכן **ב**. ג: עדמו להום – השחיתו להם. ד: אתלפו אפעיילהון – השחיתו מעשיהם. **עקש ופתלתל** – וכן **גד**. **ב**: מערווגֿ ואעווגֿ – בהיפוך הסדר. ערווגֿ, המופיע כאן, וכן בפסוק 4, תערווגֿ (עוול), הוא תוצאה של דיסמילציה של עווגֿ, ומשמעו זהה לו. ראה ברתלמי 1935, עמ׳ 526. 6. **קנך** – בראך, וכן **בג**. ד: קאניך – תרגם במילה ערבית דומה כתרגום רס״ג: קאניך – בוראך. ראה קאפח 1984, עמ׳ קפה. 7. **ימות עולם** – וכן

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005